

N:o 73.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1900, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Færöarne och Island.

(2:a U. A.)

Under åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 30 sistlidne mars, har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 74) föreslagit Riksdagen att för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram under 20 års tid från Færöarne och Island bevilja ett anslag af 144,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 7,200 kronor.

Till statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anført följande.

I skrifvelse den 8 februari 1900 hade ministern för utrikes ärendena begärt att genom departementschefens åtgärd blifva satt i tillfälle att för Sveriges del aflåta svar å en af härvarande kongl. danske minister å hans regerings vägnar gjord framställning om Sveriges och Norges deltagande i en tilltänkt anordning för telegrafisk förbindelse mellan Shetlandsöarne, Færöarne och Island; öfver hvilken framställning infordradt utlåtande den 14 nästlidne mars afgifvits af vetenskapsakademien.

Af handlingarna i ärendet inhemtades, att frågan om åvägabringande af en sådan telegrafförbindelse, hvarmed åsyftades att fullständiga den i såväl vetenskapligt som praktiskt hänseende viktiga kedjan af meteorologiska stationer omkring norra delen af Atlantiska hafvet blifvit väckt redan år 1880 af dåvarande direktören för meteorologiska institutet i Köpenhamn Hoffmeyer i ett arbete öfver Nordatlantens stormar och sedan utgjort föremål för öfverläggningar i den internationella meteorologiska komitén vid dess sammanträden i Bern 1880, i Köpenhamn 1882, i München 1891 och i S:t Petersburg 1899 samt vid alla dessa tillfällen vunnit komiténs varma förord. Slutligen hade äfven den hydrografiska konferensen i Stockholm 1899 uttalat sin enhälliga åsigt om den föreslagna förbindelsens nytta såväl för oceanfisket som för väderleksprognosen.

Enligt ett vid danske ministerns framställning fogadt, af danska meteorologiska institutet till motsvarande institutioner i Ryssland, Preussen, Frankrike, England, Österrike, Italien och Amerikas Förenta stater utfärdadt cirkulär, hvari närmare redogjordes för planen till ifrågasvarande företag, hade Det Store Nordiske Telegraf-Selskab under vissa vilkor åtagit sig att anlägga och underhålla omförmälda telegraflinie. Danska regeringen skulle upprätta och underhålla de för ändamålet nödiga meteorologiska observatorierna å Færöarne och Island samt öfvervaka och, om så behöfdes, öfvertaga telegrafftjensten och linieförvaltningen. Såsom ersättning för telegrafliniens anläggning, förvaltning och underhåll hade nämnda bolag betingat sig under 20 års tid en årlig summa af 340,000 francs. Denna summa hade danska regeringen tänkt sig skola sammanskjutas af de länder, som önskade deltaga i företaget. Af berörda summa hade Danmarks regering ansett sig kunna lemna 125,000 francs årligen. Återstoden, 215,000 francs årligen, beräknades komma att sammanskjutas af öfriga i frågan intresserade stater på det sätt, att dessa åtog sig att för 20 år abonnera på dagliga meteorologiska telegram från ifrågasvarande öar samt att därför erlægga viss afgift. Om dessa stater exempelvis delades i två kategorier, omfattande, den första England, Frankrike, Tyskland, Ryssland, Österrike-Ungern, Italien och Amerikas Förenta stater, och den andra Sverige, Norge, Holland, Belgien, Spanien, Portugal och Canada, samt årsbidragen bestämdes för hvar och en af de större staterna till 20,000 francs och för hvar och en af de mindre staterna till 10,000 francs, borde från dessa stater årligen inflyta sammanlagdt 210,000 francs. I fall någon af dessa stater vägrade att lemna det från densamma påräknade bidraget, kunde bristen täckas genom något högre tillskott från vissa stater, såsom England, Frankrike,

Tyskland och Norge, hvilka vore mest intresserade i fiskena och handeln på Island och Færöarne.

Danske ministern hade tillika meddelat, ej mindre att den tyske delegeraden i den internationella meteorologiska komitén uttalat, att han trodde sig kunna med afseende å detta företag lofva tillmötesgående från tysk sida, än äfven att ryska regeringen stält sin anslutning till företaget i utsigt, på vilkor att öfriga magter jemväl deri deltog.

Vetenskapsakademien hade för sin del gillat och såsom uttryck för sina egna åsikter i ämnet antagit ett af akademiens sakkunnige ledamöter, professorerna R. Rubenson, H. H. Hildebrandsson och B. Hasselberg, till akademien afgifvet utlåtande, hvori hufvudsakligen anförts följande:

Hvad först beträffade nyttan af den föreslagna kabelns nedläggning, kunde de sakkunnige ej annat än anse den såsom obestridlig. Om man betraktade någon af de vid meteorologiska centralanstalten dagligen upprättade synoptiska kartor, skulle man finna, att det till dess konstruktion använda stationsnätet visade en ansenlig lucka åt det håll, der Island vore beläget, och detta, oaktadt man med säkerhet visste, att en ganska betydlig del af de barometerminima, som passerade Skandinavien, ankomme från detta håll. Det syntes därför otvifvelaktigt, att genomförandet af projektet att förbinda Island med det öfriga Europa skulle i förening med upprättandet af ett passande antal meteorologiska stationer på denna ö liksom på Færöarne ganska väsentligt förhöja värdet af de synoptiska kartor, som dagligen konstruerades vid meteorologiska centralanstalten och låge till grund för de utsigter, som från denna anstalt utsändes.

De sakkunnige påpekade äfven, att det svårligen kunde anses lämpligt, att Sverige undandroge sig att deltaga i ett internationelt företag af den vigt och betydelse som det ifrågavarande och af hvilket knappast några länder kunde komma att skörda större direkta fördelar än just de skandinaviska. Komme företaget utan Sveriges medverkan till stånd, så vore sannolikt, att de kostnader, Sverige sedan finge vidkännas genom att direkt betala telegrammen från dessa trakter, och hvilka vi då säkerligen såge oss nödsakade att förskaffa oss, blefve i längden större, än om Sverige nu inginge på danska regeringens förslag.

På grund af hvad sålunda blifvit nämndt såväl i afseende på den nytta, den föreslagna kabelutläggningen från Shetlandsöarne öfver Færöarne till Island skulle medföra för den dagliga väderlekstjensten vid statens meteorologiska centralanstalt, som ock med afseende derpå, att den för vårt land föreslagna utgiftssumman icke kunde anses för stor

i förhållande till den dermed afsedda nyttan och företagens svårighet, förordade de sakkunnige på det varmaste, att vetenskapsakademien, med framhållande af dessa moment och med påpekande af de olägenheter, som skulle drabba vårt land, i händelse Sverige ensamt nekade att deltaga i detta för alla Europas norra länder gemensamma företag, måtte, under förutsättning af öfriga staters anslutning och att Sverige, såvidt någon stat ej skulle deltaga, icke drabbades af större utgift än den nu föreslagna, gifva sitt förord åt Sveriges deltagande i de kostnader, som erfordrades för företagens realiserande, på de vilkor, som i danska meteorologiska institutets cirkulär närmare angåfves.

Då det med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt syntes departementschefen önskligt, att Sverige på sätt, som nu ifrågasatts, deltog i omförmälda företag, men härför nödiga penningmedel, enligt departementschefens förmenande, endast kunde beredas genom anslag af Riksdagen, har departementschefen, efter samråd med chefen för civildepartementet, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran emot hvad sålunda föreslagits, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande proposition, må för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram under 20 års tid från Færöarne och Island bevilja ett anslag af 144,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 7,200 kronor.

Stockholm den 30 april 1900.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.